

Studiestöd

15

Förslag till statsbudget för 2008

Studiestöd

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Lagförslag.....	9
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde	9
2.2	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	10
2.3	Förslag till lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200).....	13
2.4	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	15
2.5	Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).....	16
3	Utgiftsområde 15 Studiestöd.....	19
3.1	Omfattning.....	19
3.2	Utgiftsutveckling	20
4	Studiestödsverksamhet.....	21
4.1	Omfattning.....	21
4.2	Mål	21
4.3	Resultatredovisning	23
4.3.1	Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige.....	23
4.3.2	Vuxna studerande på grundskole- och gymnasial nivå i Sverige	24
4.3.3	Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige.....	25
4.3.4	Studerande utomlands	27
4.3.5	Studerande med barn	28
4.3.6	Låntagare	28
4.3.7	Studiestödsadministration.....	29
4.4	Analys och slutsatser	30
4.5	Revisionens iakttagelser.....	31
4.6	Politikens inriktning.....	31
4.7	Budgetförslag	32
4.7.1	25:1 Studiehjälp m.m.	32
4.7.2	25:2 Studiemedel m.m.....	33
4.7.3	25:3 Studiemedelsröntor m.m.....	35
4.7.4	25:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk.....	37
4.7.5	25:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	38
4.7.6	25:6 Bidrag vid vissa kortare studier	39

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	7
3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet	20
3.2 Härledning av ramnivån 2008–2010. Utgifts-område 15 Studiestöd	20
3.3 Ramnivå 2008 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 15 Studiestöd	20
4.1 Studiestödstagare och utbetalda belopp, 2004–2006 ¹	23
4.2 Studiemedelstagare med det högre bidraget på grundskole- och gymnasienivå, 2004–2006	24
4.3 CSN:s genomsnittliga handläggningstider, 2004–2006 ¹	30
4.4 Nyckeltal för CSN:s service och information, 2004–2006	30
4.25:1 Anslagsutveckling för Studiehjälp m.m.	32
4.25:1 Studerande och genomsnittsbelopp för studiehjälp, utfall 2006 och prognos 2007–2010	33
4.25:1 Härledning av anslagsnivån 2008–2010	33
4.25:2 Anslagsutveckling för Studiemedel m.m.	33
4.25:2 Antal studerande och genomsnittsbelopp för studiemedel, utfall 2006 och prognos 2007–2010	34
4.25:2 Härledning av anslagsnivån 2008–2010	35
4.25:3 Anslagsutveckling för Studiemedelsräntor m.m.	35
4.25:3 Härledning av anslagsnivån 2008–2010	37
4.25:4 Anslagsutveckling för Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	37
4.25:4 Härledning av anslagsnivån 2008–2010	38
4.25:5 Anslagsutveckling för 25:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	38
4.25:5 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden	38
4.25:5 Härledning av anslagsnivån 2008–2010	39
4.25:6 Anslagsutveckling för Bidrag vid vissa kortare studier	39
4.25:6 Härledning av anslagsnivån 2008–2010	41

Diagramförteckning

4.1 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel, 2004–2006	25
4.2 Studerande med studielån, eftergymnasial nivå i Sverige, 2004–2006	26
4.3 Studerande med tillägglån, eftergymnasial nivå, 2004–2006.....	26
4.4 Studerande med merkostnadslån, eftergymnasial nivå, 2004–2006 ¹	26
4.5 Studerande utomlands med studiemedel, gymnasial och eftergymnasial nivå, 2004–2006	27
4.25:1 Folkmängd 16–20 år 2005–2006 och prognos 2007–2010.....	33
4.25:3 Studiemedelsränta, utfall 2007 och prognos 2008–2010 jämfört med ränta för 2007 i budgetpropositionen för 2007	36
4.25:3 Utestående skuld i Riksgäldskontoret, utfall 2004–2006 och prognos 2007–2010	37

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar förslaget till lag om ändring i lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde (avsnitt 2.1 och 4.7.6),
2. antar förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) (avsnitt 2.2 och 4.7.6),
3. antar förslaget till lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200) (avsnitt 2.3 och 4.7.6),
4. antar förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) (avsnitt 2.4 och 4.7.6),
5. antar förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) (avsnitt 2.5 och 4.7.6),
6. godkänner att under 2008 får lån tas upp i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp om 153 000 000 000 kronor (avsnitt 4.7.3),
7. bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 25:5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 6 000 000 kronor under 2009 (avsnitt 4.7.5),
8. för budgetåret 2008 anvisar anslagen under utgiftsområde 15 *Studiestöd* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
25:1 Studiehjälp m.m.	Ramanslag	4 017 403
25:2 Studiemedel m.m.	Ramanslag	11 224 595
25:3 Studiemedelsröntor m.m.	Ramanslag	4 948 680
25:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	Ramanslag	61 150
25:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	Ramanslag	29 500
25:6 Bidrag vid vissa kortare studier	Ramanslag	16 025
Summa		20 297 353

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde¹ ska upphöra att gälla vid utgången av år 2007.

Den upphävda bestämmelsen gäller fortfarande för ärenden om bidrag vid korttidsstudier som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse av 8 § 2001:303.

2.2 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att bilagan till sekretesslagen (1980:100)¹ ska ha följande lydelse.

Bilaga²

Nuvarande lydelse

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § *skall* vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

Organ	Verksamhet
Kungliga Svenska Aeroklubben	besiktning och tillsyn av luftfartyg samt utfärdande och förnyande av luftvärdighetsbevis (SFS 1957:297)
<i>Landsorganisationen i Sverige</i>	<i>statligt stöd i form av bidrag till studerande vid korttidsstudier (SFS 1976:1046)</i>
Länsbildningsförbunden	statligt stöd till kulturverksamhet genom ideella föreningar (SFS 1976:1046)
Stiftelsen Innovationscentrum	all verksamhet
Stiftelsen Norrlandsfonden	förvaltningen av statligt reglerade regionala utvecklingslån och lokaliseringslån som beslutats enligt förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd eller motsvarande äldre bestämmelser (SFS 1998:775)
Stiftelsen Svenska Filminstitutet	all verksamhet utom verksamhet som avser fördelning av stöd enligt filmavtal
Stiftelsen Svenska institutet	all verksamhet
Stiftelsen Svensk-norska samarbetsfonden	statligt stöd i form av stipendier (SFS 1992:318)

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2005:1145.

<i>Stiftelsen Nordiska museet</i>	<i>prövning av anställnings- och arbetsvillkor och andra frågor som rör statligt reglerad anställning hos stiftelsen (SFS 1992:318) samt prövning av ansökningar om tillstånd till utförelse av vissa äldre kulturföremål (SFS 1988:950)</i>
Stiftelserna Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI), Tekniska museet och WHO Collaborating Center on International Drug Monitoring	prövning av anställnings- och arbetsvillkor och andra frågor som rör statligt reglerad anställning hos stiftelsen (SFS 1992:318)
Synskadades Riksförbund	ärenden om tilldelning eller återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt ärenden om tilldelning och återtagande av ledarhund (SFS 2005:340)
<i>Tjänstemännens Centralorganisation</i>	<i>statligt stöd i form av bidrag till studerande vid korttidsstudier (SFS 1976:1046)</i>

Föreslagen lydelse

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § ska vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

Organ	Verksamhet
Kungliga Svenska Aeroklubben	besiktning och tillsyn av luftfartyg samt utfärdande och förnyande av luftvärdighetsbevis (SFS 1957:297)
Länsbildningsförbunden	statligt stöd till kulturverksamhet genom ideella föreningar (SFS 1976:1046)
Stiftelsen Innovationscentrum	all verksamhet
<i>Stiftelsen Nordiska museet</i>	<i>prövning av anställnings- och arbetsvillkor och andra frågor som rör statligt reglerad anställning hos stiftelsen (SFS 1992:318) samt prövning av ansökningar om tillstånd till utförelse av vissa äldre kulturföremål (SFS 1988:950)</i>

Stiftelsen Norrlandsfonden	förvaltningen av statligt reglerade regionala utvecklingslån och lokaliseringlån som beslutats enligt förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd eller motsvarande äldre bestämmelser (SFS 1998:775)
Stiftelsen Svenska Filminstitutet	all verksamhet utom verksamhet som avser fördelning av stöd enligt filmavtal
Stiftelsen Svenska institutet	all verksamhet
Stiftelsen Svensk-norska samarbetsfonden	statligt stöd i form av stipendier (SFS 1992:318)
Stiftelserna Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI), Tekniska museet och WHO Collaborating Center on International Drug Monitoring	prövning av anställnings- och arbetsvillkor och andra frågor som rör statligt reglerad anställning hos stiftelsen (SFS 1992:318)

Synskadades Riksförbund	ärenden om tilldelning eller återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt ärenden om tilldelning och återtagande av ledarhund (SFS 2005:340)

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för ärenden om bidrag vid korttidsstudier som har beslutats före ikraftträdandet.

2.3 Förslag till lag om ändring i mervärdesskattelagen (1994:200)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 8 § mervärdesskattelagen (1994:200)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

8 §²

Från skatteplikt undantas omsättning av tjänster som utgör

1. grundskole-, gymnasieskole- eller högskoleutbildning, om utbildningen anordnas av det allmänna eller en av det allmänna för utbildningen erkänd utbildningsanordnare, och

2. utbildning som berättigar studerande till studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller till sådant bidrag för korttidsstudier som får fördelas av

a) Landsorganisationen i Sverige eller Tjänstemännens Centralorganisation med stöd av lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde,

b) Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd, eller

c) Sametinget.

Undantaget från skatteplikt enligt första stycket omfattar även omsättning av varor och tjänster som omsätts som ett led i utbildningen.

Utbildning som tillhandahålls av utbildare mot ersättning från en uppdragsgivare som själv utser de personer som skall utbildas (uppdragsutbildning) omfattas av undantaget endast om utbildningen ingår i en av uppdragsgivaren bedri-

2. utbildning som berättigar studerande till studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller till

a) statsbidrag som administreras av Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd för

– kortare studier om funktionshinder,

– kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och

– studier inom vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, eller

b) statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

Utbildning som tillhandahålls av utbildare mot ersättning från en uppdragsgivare som själv utser de personer som ska utbildas (uppdragsutbildning) omfattas av undantaget endast om utbildningen ingår i en av uppdragsgivaren bedri-

¹ Lagen omtryckt 2000:500.

² Senaste lydelse 2006:659.

ven egen utbildning enligt första stycket.

ven egen utbildning enligt första stycket.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för bidrag som har beslutats före ikraftträdandet.

2.4 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 34 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

34 §¹

Följande ersättningar i samband med studier *skall* tas upp:

1. utbildningsbidrag för doktorander, och
2. ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF).

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) *skall* inte tas upp. Detta gäller också *bidrag till studerande vid korttidsstudier som får fördelas av*

1. Landsorganisationen i Sverige eller Tjänstemännens Centralorganisation med stöd av lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde,

2. Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd, eller

3. Sametinget.

Följande ersättningar i samband med studier *ska* tas upp:

Studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) *ska* inte tas upp. Detta gäller också

1. statsbidrag som administreras av Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd för

– kortare studier om funktionshinder,

– kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och

– studier inom vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, eller

2. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008 och tillämpas första gången vid 2009 års taxering.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för bidrag som har beslutats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 2006:1471.

2.5 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 25 § studiestödslagen (1999:1395) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2006/07:118

Föreslagen lydelse

3 kap.

25 §

Studiemedel får inte lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas

1. studiehjälp enligt 2 kap.,
2. aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning för att delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program,
3. utbildningsbidrag för doktorander,
4. sjukersättning, aktivitetsersättning eller rehabiliteringsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, *eller*
5. bidrag till studerande vid korttidsstudier som får fördelas av
 - a) Landsorganisationen i Sverige eller Tjänstemännens Centralorganisation med stöd av lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde,
 - b) Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd, eller
 5. statsbidrag som administreras av Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd för
 - kortare studier om funktionshinder,
 - kortare studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och
 - studier inom vuxenutbildningen för utvecklingsstörda, eller
 - 6. statsbidrag som administreras av Sametinget för kortare studier i alfabetisering i samiska.
- c) Sametinget.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspåbud eller fullgör utbildning till reserv- eller yrkesofficer.

Studiemedel får inte lämnas för högskoleutbildning på forskarnivå om den studerande är eller har varit anställd som doktorand eller har eller har haft utbildningsbidrag för doktorander.

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande beviljats studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

Studiemedel får inte lämnas för den tid då den studerande beviljats studiestöd eller motsvarande studiefinansiering från ett annat land. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

föreskrifter om vilken utländsk studiefinansiering som *skall* omfattas av detta stycke.

föreskrifter om vilken utländsk studiefinansiering som *ska* omfattas av detta stycke.

Regeringen får meddela föreskrifter om avvikelser från bestämmelserna i första stycket.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om bidrag vid korttidsstudier som har beslutats före ikraftträdandet.

3 Utgiftsområde 15 Studiestöd

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet tillhör i sin helhet politikområdet Utbildningspolitik. Utgiftsområdet omfattar utgifter för olika former av ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Utgifter för hanteringen av studiestöden, som huvudsakligen sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN), redovisas under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, politikområde 25 Utbildningspolitik.

Inom utgiftsområdet föreslås att medel ska anslås för:

- studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg för studerande inom främst gymnasieskolan,
- studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag för studerande med barn,
- räntor för studielån tagna i Riksgäldskontoret,
- inleverans av kapital till Riksgäldskontoret till följd av avskrivning av studielån,
- bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk,
- bidrag till vissa studiesociala ändamål, och
- bidrag vid vissa kortare studier.

Vissa studiestöd är rättighetsstyrda. Detta innebär att anslagsbelastningen, förutom av reglerna för lån och bidrag, främst är beroende av antalet studerande i utbildningar som berättigar till studiestöd, de studerandes val att ansöka om studiestöd och räntekostnader för den totala studielåneskulden i Riksgäldskontoret. Utgiften för vissa andra studiestöd begränsas av anvisade eller tilldelade medel och efterfrågan på dessa stöd.

Bestämmelserna som reglerar rätten till studiehjälp och studiemedel samt återbetalningen av studielån finns främst i studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655) samt i CSN:s föreskrifter. Bidrag vid vissa studier i mindre omfattning regleras i förordningen (2001:362) om bidrag vid korttidsstudier. Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning regleras i förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan. Bidrag till kostnader vid viss föräldrautbildning i teckenspråk och bidrag för studiesociala ändamål regleras i förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2006	Budget 2007 ¹	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010
Politikområde Utbildningspolitik	20 137	20 714	19 315	20 297	21 582	23 282
Totalt för utgiftsområde 15	20 137	20 714	19 315	20 297	21 582	23 282

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2006 års ekonomiska vårproposition (bet. 2005/06:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2007.

Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2008–2010. Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	20 714	20 714	20 714
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	0	0	0
Beslut	-340	-347	-371
Övriga makroekonomiska förutsättningar	300	1 469	2 824
Volym	-234	-51	142
Överföring till/från andra utgiftsområden	2	2	2
Övrigt	-145	-206	-29
Ny ramnivå	20 297	21 582	23 282

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Föreslagen anslagsnivå för 2008 är 417 miljoner kronor lägre än nivån 2007.

Utgifterna bedöms minska med 169 miljoner kronor 2008 som en följd av riksdagens beslut (prop. 2006/07:1, bet. 2006/07:UbU2, rskr. 2006/07:53) att avveckla rekryteringsbidraget för vuxenstudier. Vidare bedöms en effekt av regeringens satsning på förbättrad utbildningskvalitet vara att antalet studerande inom universitet och högskolor minskar. Detta medför att antalet studiestödstagare och därmed utgiften för studiemedel och studiemedelsräntor beräknas minska. Besparingen bedöms uppgå till 95 miljoner kronor 2008.

Regeringens förslag att reformera stödet vid korttidsstudier medför att utgifterna bedöms minska med 47 miljoner kronor fr.o.m. 2008. Ovanstående och övriga beslut gör att utgifterna bedöms minska med 339 miljoner kronor 2008.

Jämfört med de beräkningar som gjordes i budgetpropositionen för 2007 beräknas utgifterna för 2008 öka med 300 miljoner kronor på grund av prisbasbelopps- och ränteförändringar.

Utgifterna beräknas minska med 234 miljoner kronor 2008 på grund av sänkta volymantaganden.

Slutligen bedöms utgifterna minska med anledning av att regleringen av statliga ålderspensionsavgifter för 2005 blir 145 miljoner kronor lägre jämfört med regleringen för 2004.

Tabell 3.3 Ramnivå 2008 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

	2008
Transferringar ¹	15 582
Verksamhetsutgifter ²	4 715
Investeringar ³	0
	20 297

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som de statliga myndigheterna använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

4 Studiestödsverksamhet

4.1 Omfattning

Omfattningen av politikområdet Utbildningspolitik presenteras under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. I det följande presenteras den till politikområdet hörande studiestödsverksamheten, dvs. studiestödet och studiestödsadministrationen.

Studiestödet finansierar i huvudsak de studerandes levnadsomkostnader under studietiden. För att möta skilda behov finns det olika former av studiestöd. Stöden, som främst består av bidrag och lån, är till stor del generella på så sätt att alla får lika stora belopp. Stöden lämnas direkt till den studerande och lämnas i huvudsak oberoende av föräldrarnas eller familjens ekonomi.

Cirka 900 000 studerande får någon form av studiestöd årligen och närmare 1,4 miljoner personer har en studieskuld.

Utgifterna på statsbudgeten för verksamheten beräknas uppgå till cirka 20 miljarder kronor årligen och utgörs främst av transfereringar i form av bidrag och räntor på de studielån som upptas i Riksgäldskontoret. Eftersom studielånen finansieras i Riksgäldskontoret ingår lånen inte i de takbegränsade utgifterna.

Stöden hanteras av Centrala studiestödsnämnden (CSN), Överklagandenämnden för studiestöd, Socialstyrelsens institut för särskilt

utbildningsstöd (Sisus), Sametinget, Specialpedagogiska institutet, Talboks- och punktskriftsbiblioteket, Landsorganisationen i Sverige (LO) och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO). CSN hanterar återbetalningen av studielån.

4.2 Mål

Målet för politikområdet Utbildningspolitik är att Sverige ska vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa (prop. 2000/01:1, bet. 2000/01:UbU1, rskr. 2000/01:99).

Målet för studiestödet slogs fast i samband med studiestödreformen 2001 (prop. 1999/2000:10 Ett reformerat studiestödssystem). Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken och ska bidra till att förverkliga målen för detta område. Studiestödet ska verka rekryterande och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildningen. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden.

Studiehjälp

Studiehjälp består i huvudsak av studiebidrag som lämnas till heltidsstuderande i gymnasieskolan, extra tillägg som kan lämnas till studerande från inkomstsvaga hushåll och inackorderingstillägg som kan lämnas till vissa studerande som måste bo inackorderade på skolorten. Studiebidrag lämnas med 1 050 kronor per månad under tio månader per år. Storleken på det extra tillägget är beroende av elevens och föräldrarnas sammanlagda inkomster och förmögenhet. Inackorderingstillägget lämnas med ett belopp som är beroende av avståndet mellan föräldrahemmet och skolan.

Bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag)

Rg-bidrag lämnas för kostnader vid viss gymnasieutbildning för döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro samt till svårt rörelsehindrade elever i särskilt anpassad utbildning.

Studiemedel

Studerande som uppfyller vissa grundvillkor har rätt till studiemedel. Studiemedel består av studiebidrag och studielån. I vissa fall kan den studerande även få tilläggsbidrag, tillägglån och lån till vissa merkostnader. Det finns två olika studiebidragsnivåer, en generell och en högre nivå. Den högre bidragsnivån lämnas i huvudsak till vuxna studerande på grundskole- och gymnasienivå. Totalbeloppet (studiebidrag och studielån) vid fyra veckors heltidsstudier uppgår 2007 till 7 364 kronor. I syfte att underlätta för personer med barn att studera infördes fr.o.m. den 1 januari 2006 ett tilläggsbidrag. Tilläggsbidraget lämnas som ett differentierat kompletterande stöd beroende på antal barn. Tillägglån kan lämnas till studerande som har haft en viss arbetsinkomst innan studierna har påbörjats. Lån kan även lämnas för vissa merkostnader som den studerande har i samband med sina studier.

Korttidsstöd

Korttidsstöd kan lämnas vid studier i mindre omfattning i vissa ämnen på grundskole- eller

gymnasienivå, vid studier om funktionshinder och vid studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox). Från och med den 1 juli 2006 kan korttidsstöd även lämnas för studier i alfabetisering i det samiska språket.

Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk (s.k. TUFF-ersättning)

Föräldrar till barn som använder teckenspråk kan få ersättning när de deltar i utbildning i teckenspråk.

Studielitteratur till vissa högskolestuderande

Högskolestuderande med synskada eller annat läshandikapp kan få låna studielitteratur genom Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB).

Studielån

Det finns för närvarande tre olika återbetalningssystem i bruk. I varje system finns det särskilda trygghetsregler som under vissa förutsättningar kan ge möjlighet till bl.a. nedsättning av årsbeloppet och avskrivning av studielån. Studielånen finansieras sedan 1989 genom upplåning i Riksgäldskontoret. Utgifter för räntor och avskrivningar belastar dock statsbudgeten. Staten subventionerar studielånen med 30 procent av räntekostnaden, vilket motsvarar rätten till avdrag för kapitalkostnader i den allmänna deklARATIONEN.

Utländska medborgare

En studerande som inte är svensk medborgare kan under vissa förutsättningar få studiestöd för studier i Sverige. Vissa EU-medborgare ska i studiestödshänseende jämföras med svenska medborgare. Det rör sig om migrerande arbetstagare, egenföretagare och deras familjemedlemmar. Fr.o.m. den 1 juli 2006 ska också EU-medborgare med permanent uppehållsrätt i Sverige och tredjelandsmedborgare med ställning som varaktigt bosatta i Sverige jämföras med svenska medborgare.

4.3 Resultatredovisning

Tabell 4.1 Studiestödstagare och utbetalda belopp, 2004–2006¹

Antal personer/Miljoner kronor, avrundat

	Antal	2004 Kvinnor %	Män %	Antal	2005 Kvinnor %	Män %	Antal	2006 Kvinnor %	Män %	Utbetalt bidrag 2006 ²	Utbetalt lån 2006
Studiehjälp	425 600	49	51	440 400	49	51	459 400	49	51	3 664	
varav											
Studiehjälp, utland	700	72	28	700	i.u.	i.u.	900	68	32	8	
Studiemedel	468 000	60	40	463 100	60	40	447 800	61	39	9 876	10 515
varav											
Grundskolenivå	18 100	69	31	17 800	69	31	18 100	71	29	426	59
Gymnasienivå	100 700	62	38	98 100	62	38	91 200	64	36	1 862	1 073
Eftergymnasial nivå	320 800	59	41	318 100	59	41	310 000	59	41	7 090	7 954
Utlandsstudier	28 300	63	37	29 000	62	38	28 400	61	39	499	1 429
Studiemedelsräntor och avskrivningar										5 034	
Rekryteringsbidrag	26 300	72	28	25 200	72	29	26 300	74	26	1 422	
varav											
Grundskolenivå	5 100	68	32	5 300	69	31	5 800	70	30	292	
Grundskole- och gymnasienivå	3 200	71	29	3 300	71	29	3 700	71	29	232	
Gymnasienivå	18 000	73	27	16 600	74	26	16 700	76	24	898	
Rekryteringsbidrag, särskild satsning	700	94	6	2 300	95	5	20	95	5	0	
Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	1 300	54	46	1 100	52	48	1 200	50	50	46	
Studielitteratur	1 800	i.u.	i.u.	1 900	i.u.	i.u.	1 800	65	35	32	
Korttidsstöd	16 900	60	40	21 600	61	39	19 700	63	37	63	
Totalt	940 600			955 600			956 200			20 137	10 515

Källor: CSN, SIT, Sibus, Sametinget, TPB, LO och TCO.

¹ Tabellen visar det bruttoräknade antalet stödtagare per studiestöd. När antalet stödtagare redovisas fördelat per bidrags- eller utbildningsnivå och sedan summeras blir de som fått utbetalningar på fler än en nivå under året dubbelräknade.

² Belopp för studiemedel, rekryteringsbidrag och bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk inkluderar statlig ålderspensionsavgift. Belopp för studiemedel och rekryteringsbidrag inkluderar tilläggsbidrag.

I detta avsnitt redovisas resultatet av statens insatser inom studiestödsverksamheten.

Resultaten för varje studiestöd redovisas per studerandegrupp fördelat på grundskole- och gymnasienivå (t.ex. kommunal vuxenutbildning och folkhögskoleutbildning) respektive eftergymnasial nivå (t.ex. högskoleutbildning, kvalificerad yrkesutbildning eller motsvarande). Vidare redogörs särskilt för studerande med barn, låntagare och studiestödsadministrationen.

4.3.1 Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige

De studiestöd som lämnas till unga studerande på gymnasienivå i Sverige är studiehjälp och bidrag till vissa funktionshindrade elever.

Studiehjälp

Under 2006 lämnades studiehjälp till cirka 458 000 studerande i Sverige, en ökning med drygt fyra procent sedan 2005. Av dessa var 49 procent flickor och 51 procent pojkar. Ökningen av antalet studerande som fått studiehjälp beror på befolkningsutvecklingen i åldrarna

16–20 år eftersom nästan samtliga studerande som avslutar grundskolan går vidare till gymnasiala studier.

Cirka 10 400 studerande, varav 60 procent flickor och 40 procent pojkar, fick inackorderingstillägg. Detta innebär en ökning med 9 procent jämfört med 2005. Det ökade utnyttjandet av inackorderingstillägg kan till stor del förklaras av utbyggnaden av de fristående skolorna.

Det inkomstprövade extra tillägget lämnades till drygt 13 000 studerande. Av dessa var 49 procent flickor och 51 procent pojkar. Antalet studerande som fick extra tillägg minskade med 4 procent jämfört med 2005. Minskningen förklaras främst av att inkomstgränserna för att kunna få bidraget legat fast, medan inkomsterna i samhället generellt har ökat.

CSN prövade under 2006 cirka 6 350 utländska medborgares rätt till studiehjälp för studier i Sverige, varav drygt 92 procent fick bifall.

Den 1 april 2006 höjdes studiebidraget inom studiehjälpen med 100 kronor till 1 050 kronor per månad.

Den totala utgiften för studiehjälpen uppgick till närmare 3,7 miljarder kronor under 2006.

Bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag)

Under 2006 fick 490 elever Rg-bidrag. Av dessa var 46 procent flickor och 54 procent pojkar. Antalet ökade med cirka 40 elever jämfört med 2005. Utgiften för Rg-bidraget uppgick under året till cirka 39 miljoner kronor, vilket är en ökning med 3 miljoner kronor jämfört med tidigare år.

4.3.2 Vuxna studerande på grundskole- och gymnasial nivå i Sverige

Vuxna studerande kan få studiemedel för studier på grundskole- och gymnasial nivå. Det finns även studiestöd av mer begränsad omfattning som är avsedda för personer med särskilda behov av utbildning eller som studerar i mindre omfattning.

Studiemedel

Under 2006 fick cirka 18 100 vuxna studiemedel för studier på grundskolenivå. Av dessa var

71 procent kvinnor och 29 procent män. Antalet var i nivå med året innan. Cirka 69 procent av dessa stödtagare fick studiemedel med den högre bidragsnivån, vilket är en minskning med drygt en procentenhet jämfört med föregående år.

Drygt 91 000 vuxna fick studiemedel för studier på gymnasienivå under 2006. Av dessa var 64 procent kvinnor och 36 procent män. Antalet har minskat med drygt 6 800 personer jämfört med 2005. Ungefär 25 procent av stödtagarna fick studiemedel med den högre bidragsnivån, vilket är i nivå med föregående år.

Tabell 4.2 Studiemedelstagare med det högre bidraget på grundskole- och gymnasienivå, 2004–2006

	2004		2005		2006	
	Kvinnor och män*	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	
Grundskolenivå	62	74	62	72	59	
Gymnasienivå	28	29	17	30	17	
Totalt	33	37	23	37	23	

Källa: CSN.

* Ej könsfördelad redovisning för 2004.

En majoritet av de studerande med studiemedel på gymnasienivå läste inom kommunal vuxenutbildning.

Under 2006 fick cirka 4 300 utländska medborgare studiemedel för studier på grundskole- eller gymnasienivå.

Lånebenägenheten vid studier på grundskole- och gymnasienivå, dvs. antalet personer som tar studielån i förhållande till antalet studerande med studiebidrag, sjönk för femte året i rad. Knappt 55 procent av studiemedelstagarna tog lån jämfört med närmare 59 procent 2005. Antalet studerande med studielån som även har tilläggs lån och merkostnadslån minskade. Detta kan antas bero på en ökad medvetenhet hos de studerande att inte skuldsätta sig mer än nödvändigt.

Den totala utgiften för studiebidrag till vuxna studerande på grundskole- och gymnasienivå inklusive statlig ålderspensionsavgift har under 2006 uppgått till 2,3 miljarder kronor.²

Rekryteringsbidrag till vuxenstuderande

Fram till utgången av 2006 fanns ett rekryteringsbidrag till vuxenstuderande som syftade till

² Beloppet inkluderar tilläggsbidrag för studerande med barn.

att nå svårrekryterade personer med kort tidigare utbildning. Under 2006 fick cirka 26 300 personer rekryteringsbidrag, vilket innebar en ökning med 1 100 personer jämfört med föregående år. Av de studerande med rekryteringsbidrag var 74 procent kvinnor och 26 procent män.

De flesta av personerna med rekryteringsbidrag, 65 procent av kvinnorna och 59 procent av männen, studerade på gymnasial nivå.

Den totala utgiften för rekryteringsbidraget under 2006 uppgick till drygt 1,4 miljarder kronor inklusive statlig ålderspensionsavgift.³

Korttidsstöd

Under 2006 har LO lämnat korttidsstöd till drygt 7 900 personer, varav 63 procent var kvinnor och 37 procent var män. TCO har under året lämnat stöd till cirka 3 800 personer. Av dessa var 75 procent kvinnor och 25 procent män. Sibus fördelade under 2006 korttidsstöd till cirka 7 900 personer, varav 58 procent kvinnor och 42 procent män. Av dessa studerade omkring 230 personer inom särvtux. Sametinget fördelade från och med den 1 juli 2006 korttidsstöd till 80 personer.

Statens utgift för korttidsstöd under 2006 uppgick till cirka 63 miljoner kronor.

Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk (TUFF-ersättning)

Under 2006 deltog omkring 700 föräldrar i teckenspråksutbildning för föräldrar. I vissa fall kan föräldrarna få studiestöd för deltagande i sådan utbildning. Under 2006 var det 283 föräldrar som fick TUFF-ersättning, varav 56 procent var kvinnor och 44 procent var män. Totalt utbetalades drygt 600 000 kronor i ersättning.

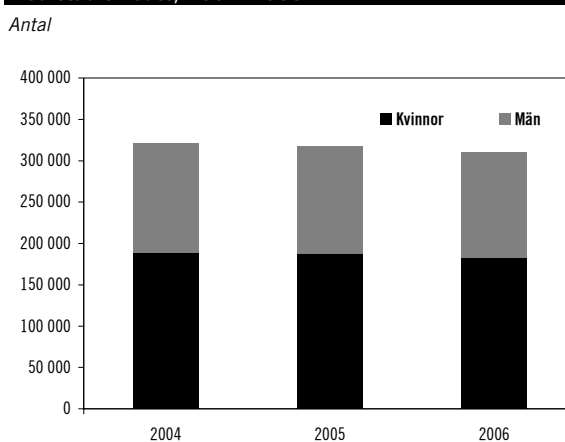
4.3.3 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige

De studiestöd som lämnas till studerande på eftergymnasial nivå i Sverige är studiemedel och studielitteratur till vissa högskolestuderande.

Studiemedel

Under 2006 studerade cirka 310 000 personer i Sverige på eftergymnasial nivå med studiestöd. Av dessa var 59 procent kvinnor och 41 procent män. Diagram 4.1 nedan visar antalet studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå i Sverige sedan 2004. Under 2006 minskade antalet studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå med 8 000 personer jämfört med 2005. Nedgången kan delvis förklaras av att antalet studerande vid universitet och högskolor har minskat som en följd av lägre söktryck.

Diagram 4.1 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel, 2004–2006

Källa: CSN.

De allra flesta studiemedelstagare på eftergymnasial nivå, cirka 90 procent, studerade på en grundläggande högskoleutbildning.⁴ Av studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå studerade en majoritet på heltid.

Personer som studerar på eftergymnasial nivå kan få studiemedel med den generella bidragsnivån. Den högre bidragsnivån kan dock lämnas vid vissa speciellt angivna utbildningsprogram. Cirka 1 000 studerande fick det högre bidraget för sådana studier.

Av det totala antalet studerande på universitet och högskola hade 64 procent studiemedel under höstterminen 2006 (ungefär lika stor andel män som kvinnor). Inom kvalificerad yrkesutbildning hade 74 procent av det totala antalet studerande

³ Beloppet inkluderar tilläggsbidrag för studerande med barn.

⁴ Sedan den 1 juli 2007 tillämpas nya bestämmelser i högskoleförordningen (1993:100) enligt vilka högre utbildning delas in i tre nivåer: grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå.

studiemedel under 2006 (andelen kvinnor var 76 procent och andelen män 72 procent).

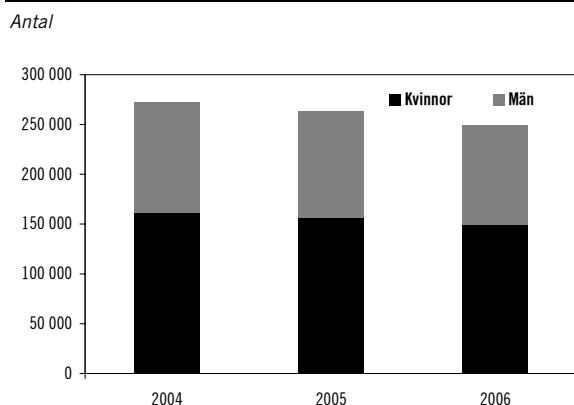
Under 2006 fick cirka 1 300 utländska medborgare studiemedel för studier på eftergymnasial nivå.

Den totala utgiften för studiebidrag till studerande på eftergymnasial nivå inklusive statlig ålderspensionsavgift har under 2006 uppgått till 7,1 miljarder kronor.⁵

Studielån

Av studiestödstagare på eftergymnasial nivå under 2006 hade omkring 149 400 kvinnor och 100 300 män studielån. Kvinnorna uppvisar en något större benägenhet att ta lån än männen – 76,3 procent av kvinnorna och 75,3 procent av männen med studiestöd på eftergymnasial nivå tog studielån under 2006. Den genomsnittliga lånebenägenheten har sjunkit från 80 procent 2004 till 76 procent 2006. Detta kan bl.a. förklaras av att studerande efter införandet av det nya lånesystemet 2001 mer noga överväger om de ska ta studielån. Det kan även bero på att fribeloppsgränsen höjdes i samband med studiestödsreformen 2001. Den högre fribeloppsgränsen ger större utrymme för arbetsinkomster och en del studerande kan då helt avstå från att ta lån.

Diagram 4.2 Studerande med studielån, eftergymnasial nivå i Sverige, 2004–2006

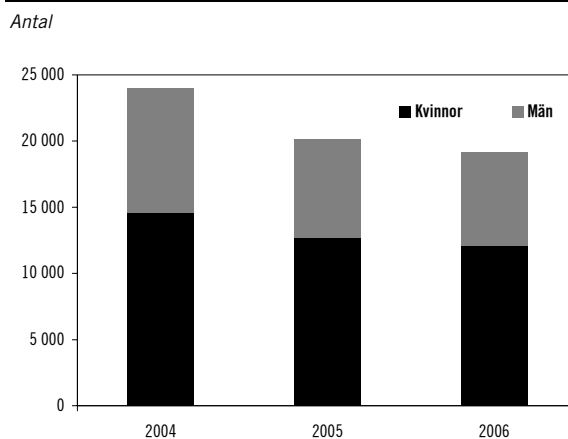
Källa: CSN.

Tillägglån

Under 2006 fick drygt 19 000 personer tillägglån för studier på eftergymnasial nivå. Av dessa var 63 procent kvinnor och 37 procent män. I genomsnitt 7,7 procent av de studerande med studielån på eftergymnasial nivå tog

tillägglån under 2006 (8,1 procent av kvinnorna och 7,0 procent av männen). Andelen av de studerande med studielån som även tog tillägglån var oförändrad jämfört med föregående år.

Diagram 4.3 Studerande med tillägglån, eftergymnasial nivå, 2004–2006

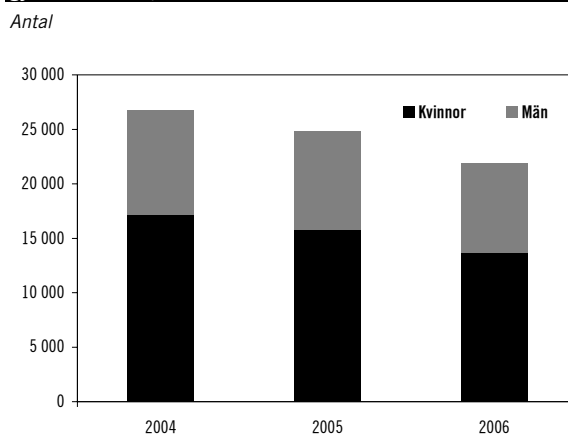

Källa: CSN.

Merkostnadslån

Antalet stödtagare med merkostnadslån för till exempel dubbel bosättning eller resor mellan hemorten och studieorten minskade 2006 för fjärde året i rad. Under året hade cirka 21 900 personer, varav 63 procent kvinnor och 37 procent män, merkostnadslån. I genomsnitt 8,8 procent av de studerande med studielån på eftergymnasial nivå tog merkostnadslån under 2006 (9,2 procent av kvinnorna och 8,2 procent av männen). Andelen av de studerande med studielån som även tar merkostnadslån har under perioden 2004–2006 sjunkit från 9,8 till 8,8 procent.

Diagram 4.4 Studerande med merkostnadslån, eftergymnasial nivå, 2004–2006¹

Källa: CSN.

¹Tabellen inkluderar även studerande på eftergymnasial nivå utomlands.

⁵ Beloppet inkluderar tilläggsbidrag för studerande med barn.

Studielitteratur till vissa högskolestuderande

Högskolestuderande med synskada eller annat läshandikapp kan få studielitteratur genom Talboks- och punktskriftsbiblioteket. Under 2006 fick cirka 1 800 personer studielitteratur på detta sätt, vilket innebär en minskning med 5,5 procent jämfört med föregående år. Orsaken till denna minskning är dels att många studerande troligtvis lånar och får sin biblioteksservice på sitt lokala bibliotek, dels att volymen helårsstuderande totalt sett minskat under 2006 jämfört med 2005. Den genomsnittliga kostnaden per studerande under 2006 var knappt 23 000 kronor, en ökning med cirka 2 000 kronor sedan 2005. Den ökade kostnaden beror dels på det minskade antalet aktiva studerande, dels på att Talboks- och punktskriftsbiblioteket behövt producera egna talböcker i större utsträckning än tidigare.

Den totala utgiften för studielitteratur till vissa högskolestuderande uppgick till drygt 32 miljoner kronor.

4.3.4 Studerande utomlands

Det huvudsakliga stödet till studerande utomlands är studiemedel. Till unga studerande kan i vissa fall studiehjälp lämnas.

Studiehjälp

Studerande under 20 år kan i vissa fall få studiehjälp för gymnasiala studier utomlands. Stödet lämnas normalt inte för sådan utbildning som motsvarar svensk gymnasieskola. Cirka 865 unga studerande fick studiehjälp för studier utomlands under 2006, vilket är en liten uppgång sedan 2005. Av dessa fick cirka 300 personer inackorderingstillägg och ett fåtal personer fick extra tillägg eller ersättning för dagliga resor.

CSN prövade 17 utländska medborgares rätt till studiehjälp för studier utomlands under 2006, varav 13 personer fick bifall på sin ansökan.

Den totala utgiften för studiehjälp för studier utomlands uppgick till drygt sju miljoner kronor 2006.

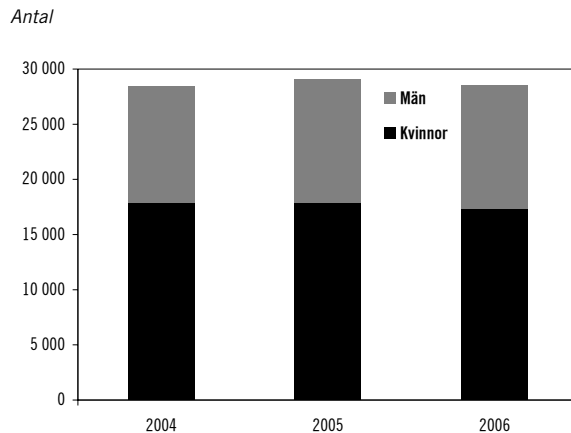
Studiemedel

Studiemedel kan lämnas för eftergymnasiala studier utomlands. Förutom ordinarie bidrag

och lån kan även merkostnadslån för bl.a. undervisningsavgifter och resor lämnas. Rätten till studiemedel för studier på gymnasial nivå utomlands är begränsad.

Under 2006 fick cirka 28 400 personer, varav 61 procent kvinnor och 39 procent män, studiemedel för studier utomlands. Detta motsvarar ungefär antalet studerande som föregående år studerade utomlands.

Diagram 4.5 Studerande utomlands med studiemedel, gymnasial och eftergymnasial nivå, 2004–2006

Källa: CSN.

Av det totala antalet studerande utomlands med studiemedel läste 98 procent på eftergymnasial nivå och 2 procent på gymnasial nivå. Av de studerande på eftergymnasial nivå utgjorde gruppen free-movers, dvs. studerande som på egen hand ordnar sina studier utomlands, den största andelen med cirka 59 procent. Gruppen utbytesstuderande utgjorde cirka 24 procent och gruppen som läste en icke akademisk språkkurs utgjorde cirka 17 procent.

Det är främst yngre studiemedelstagare som väljer utlandsstudier, 92 procent av de utlandsstuderande var under 30 år.

Under 2006 prövade CSN 270 utländska medborgares rätt till studiemedel för studier utomlands, varav drygt 91 procent fick bifall.

Lånebenägenheten vid studier utomlands minskade med drygt en procentenhet mellan 2005 och 2006, från 84,2 till 83 procent.

Utgiften under 2006 för studiebidrag vid studier utomlands var cirka 8 miljoner kronor för

studier på gymnasial nivå respektive 499 miljoner kronor för studier på eftergymnasial nivå⁶.

4.3.5 Studerande med barn

I syfte att underlätta för personer med barn att studera infördes från och med den 1 januari 2006 ett tilläggsbidrag. Tilläggsbidraget lämnas som ett differentierat stöd beroende på antal barn. Under 2006 fick cirka 71 900 studerande med studiemedel tilläggsbidrag. Av det totala antalet kvinnor som har studiemedel fick 24 procent tilläggsbidrag, medan motsvarande andel för männen var sju procent. De studerande som fick tilläggsbidrag hade i genomsnitt 1,9 barn.

Andelen med tilläggsbidrag på grundskole- och gymnasial nivå var 49 respektive 24 procent, medan andelen på eftergymnasial nivå var 15 procent. Av dem som studerade med det högre bidraget fick 60 procent tilläggsbidrag. Motsvarande siffra för dem som studerade med det generella bidraget var 14 procent. Skillnaderna i andelen med tilläggsbidrag kan främst förklaras av att det skiljer i ålder mellan de olika grupperna och att äldre studerande oftare har barn.

4.3.6 Låntagare

Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen uppgår till närmare 1,4 miljoner. Cirka 224 000 personer har lån i båda de två senaste återbetalningssystemen och cirka 6 100 personer har lån i alla tre återbetalningssystemen.

För första gången sedan studiemedelssystemet infördes för 40 år sedan har antalet studielåntagare minskat. Minskningen jämfört med 2005 var cirka 2 800 personer och denna utveckling beräknas fortsätta de närmaste åren. Orsaken till minskningen är att slutbetalningarna är många och att de ökat, samtidigt som tillskottet av nya låntagare minskat de senaste åren.

Återbetalningen av studielån ökade under 2006. Jämfört med 2005 betalades det in cirka 0,7 miljarder kronor mer till CSN, totalt

11,2 miljarder kronor inklusive räntor och avgifter. Av dessa var 1,4 miljarder kronor extra inbetalningar, dvs. sådana inbetalningar som låntagarna har betalat utöver återbetalningsplan. Eftersom nyutlåningen var 10,6 miljarder kronor, var det också första gången som inbetalningarna översteg nyutlåningen. Den totala studieskulden ökade under 2006 från 173 till 176 miljarder kronor. Att skulden ökat trots att inbetalningarna översteg nyutlåningen beror på att räntor som inte betalats lagts till skulden.

Nedsättning av årsbelopp

En person kan ansöka om att få det belopp som han eller hon ska betala tillbaka under året nedsatt. I de fall en studerande återupptar studier med studiestöd efter att ha blivit återbetalningskyldig sätts årsbeloppet automatiskt ned. Under 2006 fick nästan 226 000 personer beslut om nedsättning, vilket motsvarar cirka 16 procent av samtliga låntagare. Cirka 20 000 personer färre fick nedsättning under 2006 jämfört med 2005. Minskningen beror på en regeländring från och med 2006 som innebär att det automatiskt beräknas en ny återbetalningstid när nya lån tas. Tidigare kunde stora lånebelopp fördelas på kort återbetalningstid med följd att beslut om nedsättning ledde till stora nedsatta belopp. Av de låntagare som fick nedsättning under 2006 var cirka 66 procent kvinnor och 34 procent män.

Återbetalare med krav hos kronofogdemyndigheten

I slutet av 2006 hade drygt 83 000 personer krav på återbetalning av studiestöd som hamnat hos Kronofogdemyndigheten, en minskning med knappt två procent jämfört med 2005. Den ackumulerade fordran hos Kronofogdemyndigheten uppgick vid årets slut till cirka 735 miljoner kronor. Andelen av alla återbetalningsskyldiga låntagare som hade en skuld hos Kronofogdemyndigheten är oförändrad jämfört med 2005 och uppgår till cirka 9 procent. Andelen av alla återbetalare som får en första skuld hos Kronofogdemyndigheten minskar också.

⁶ Beloppet inkluderar statlig ålderspensionsavgift och tilläggsbidrag för studerande med barn.

Utlandsbosatta återbetalare

Cirka 48 600 låntagare är bosatta utomlands och CSN har tidigare haft svårigheter att nå och driva in obetalda avgifter från denna grupp. Sedan 2004 pågår en riktad insats från myndighetens sida i syfte att skärpa rutinerna kring kravhanteringen som rör personer bosatta utomlands. Till och med den 31 december 2006 har denna verksamhet resulterat i att drygt 51 miljoner kronor har inkasserats.

Avskrivningar

Avskrivning av lån kan ske främst på grund av ålder, dödsfall, behörighetsgivande studier, sjukdom eller synnerliga skäl. Under 2006 har knappt 85 000 låntagare fått sina skulder helt eller delvis avskrivna, vilket är 11 000 fler än under 2005. Det totala avskrivna beloppet har dock minskat från 700 miljoner till 581 miljoner.

4.3.7 Studiestödsadministration

Centrala studiestödsnämnden

CSN:s verksamhet finansieras dels med ett förvaltningsanslag, dels med inbetalda administrativa avgifter. Utgifterna uppgick under 2006 till 736 miljoner kronor, vilket innebär en ökning med 46 miljoner kronor jämfört med 2005. Utgifterna finansierades med 390 miljoner kronor från anslag och med 346 miljoner kronor från inbetalda administrativa avgifter.

Arbetsmetoder

CSN fortsätter att nyttja tekniska lösningar i administrationen för att öka effektiviteten. På myndighetens webbplats tillhandahålls ett antal självservicejänster. CSN erbjuder bl.a. en möjlighet för vissa grupper av studerande att ansöka om studiestöd via elektronisk studiemedelsansökan. Av de inkomna elektroniska ansökningarna har 68 procent kunnat behandlas maskinellt.

Myndigheten har fortsatt med det arbete som initierades med anledning av det uppdrag om att förbättra hanteringen av återkrav som CSN fick under sommaren 2005. Målsättningen är dels att nya återkrav omgående ska överlämnas till Kronofogdemyndigheten för betalningsföreläggande, om låntagaren inte har betalat trots påminnelse och krav, dels att äldre återkrav ska

bevakas årligen. Antalet handläggare som arbetar med kravärenden har fördubblats och CSN räknar med att nå målet under 2007. Det har också skett en översyn av hur betalningsplaner för återkrav ska hanteras. Ett nytt handläggningssystem som stödjer de nya riktlinjerna har tagits i bruk under hösten 2006. Det har även utarbetats nya riktlinjer för hanteringen av betalningsplaner på studieskulder, vilket ska öka inflödet av betalningar till myndigheten.

Under 2006 har CSN genomfört kvalitetsgranskningar av handläggningen, både inom tilldelnings- och återbetalningsområdet. Granskningsresultaten visar på vissa brister exempelvis vad gäller tillämpningen av förvaltningsrättsliga regler i samband med beslut om studiemedel.

CSN har i en särskild rapport redovisat myndighetens arbete för att förhindra felaktiga utbetalningar från studiestödssystemet och gett förslag på hur myndigheten ska säkerställa att missbruk och felaktiga utbetalningar inte förekommer.

Handläggningstid

Handläggningstiden under 2006 har minskat något för studiemedel vid studier i Sverige och för det extra tillägget inom studiehjälpen samt ökat något för studiemedel vid studier utomlands och för inackorderingstillägg inom studiehjälpen. Vad gäller studiemedel vid studier i Sverige beslutades 85 procent av samtliga ärenden inom tre veckor, vilket är en ökning med tre procentenheter jämfört med 2005. För studiemedel vid studier utomlands var motsvarande andel 59 procent, en minskning med fem procentenheter. Ovanstående handläggningstider avser samtliga ärenden, både de som är kompletta när de inkommer till myndigheten och de ärenden där myndigheten måste begära in kompletterande uppgifter från den studerande. Vad gäller handläggningstiden för kompletta ansökningar som avsåg studiemedel för studier i Sverige beslutades samtliga ansökningar inom tre veckor under 2006. Detta framgår av en särskild redovisning som CSN har lämnat i enlighet med ett uppdrag som gavs i regleringsbrevet för 2007.

Tabell 4.3 CSN:s genomsnittliga handläggningstider, 2004–2006¹

Antal dagar			
Verksamhet	2004	2005	2006
Extra tillägg	41	31	30
Inackorderingstillägg	27	12	15
Studiemedel	16	13	11
Studiemedel, utland	31	25	28
Rekryteringsbidrag	4	3	8

Källa: CSN.

¹ Uppgiften avser den tid som går från det att ärendet kommer in till myndigheten och till dess att beslutet har expedierats (kompletteringstid ingår).

Tillgänglighet och service

Under året förbättrades möjligheterna väsentligt att komma i kontakt med CSN per telefon. Andelen samtal som besvarats inom tre minuter ökade från 40 procent under 2005 till 69 procent under 2006. Den genomsnittliga väntetiden i telefonkö sjönk från knappt sex och en halv minut till drygt två och en halv minut under 2006. För första gången klarade CSN att hålla hög tillgänglighet i telefon vid en arbetstopp i början av året då frågor om återbetalning dominerar. Andelen kunder som är nöjda med CSN:s telefonservice har också ökat påtagligt, från 71 till 86 procent. Den höga tillgängligheten uppnåddes genom en tydlig prioritering och omfördelning av resurser till förmån för kundservice per telefon.

Under 2006 har antalet inkomna telefonsamtal minskat med drygt 13 procent. Andelen samtal där den studerande begärt personlig service var 86 procent, vilket är en ökning med fem procentenheter.

Tabell 4.4 Nyckeltal för CSN:s service och information, 2004–2006

Tusental och procent, avrundat

Verksamhet	2004	2005	2006
Antal inkomna samtal	1 900	1 900	1 700
Antal telefonsamtal begär personlig service	1 500	1 600	1 400
- varav antal besvarade telefonsamtal	1 200	1 200	1 300
Andel besvarade samtal inom 3 minuter	53	40	69
Antal besök webbplats	7 700	8 600	10 200
Antal besök webbsvar	2 900	3 300	3 900
Antal besök talsvar	800	600	400

Källa: CSN.

Organisationsstyrning

CSN:s personalomsättning inklusive visstidsanställda uppgick under 2006 till 11 procent. För

tillsvidareanställda är omsättningen mycket låg, 4,7 procent. Av det totala antalet anställda 2006 var 65 procent kvinnor och 35 procent män. Sjukfrånvaron sjönk något från 4,3 till 4,2 procent.

Överklagandenämnden för studiestöd

Under 2006 uppgick utgifterna för Överklagandenämnden för studiestöds (ÖKS) verksamhet till drygt 10 miljoner kronor. ÖKS hanterade under året cirka 5 320 ärenden, en minskning med cirka 440 ärenden jämfört med föregående år. Inkomna ärenden till ÖKS minskade under året med cirka sju procent jämfört med 2005.

Under 2006 har 63 procent av alla ärenden avgjorts inom fyra veckor och 85 procent har avgjorts inom nio veckor. Vidare har samtliga ärenden avgjorts inom sex månader. Nämnden har bifallit cirka fyra procent av det totala antalet inkomna ärenden. Nämndens beslut i enskilda ärenden har haft betydelse för regel tillämpning och den praxis som finns utvecklad hos CSN.

Servicenivån hos nämnden har under året varit god. Nämndens kansli har telefontid under hela arbetsdagen och några svårigheter för allmänheten att komma i kontakt med nämnden har inte framkommit.

Övrig studiestödsadministration

LO, TCO, Sametinget och Sisus som administrerar korttidsstödet har under 2006 uppnått målet om en genomsnittlig handläggningstid på högst tre veckor.

4.4 Analys och slutsatser

Unga studerande

Resultaten av insatserna för unga studerande visar att fler studerande fått studiestöd under 2006 jämfört med tidigare år.

Ökningen av antalet unga studerande på gymnasienivå som har studiehjälp är starkt förknippad med befolkningsutvecklingen i åldrarna 16–20 år. Detta eftersom nästan samtliga studerande som avslutar grundskolan går vidare till gymnasiala studier.

Vuxna studerande

Resultaten av insatserna för vuxna studerande visar att antalet studerande som har studiestöd fortsatt ligger på en hög nivå. Studiestödet har därmed underlättat rekryteringen och bidragit till ett högt deltagande i utbildning. På så sätt har verksamheten medverkat till att förverkliga utbildningspolitiken.

De studerande är inte en homogen grupp utan skiljer sig åt vad gäller bl.a. ålder och livssituation. Därför skiftar även de studerandes ekonomiska förutsättningar och behov. Studier visar att ungefär hälften av alla studerande kombinerar studier och förvärsarbete. Skälen för att kombinera arbete och studier kan vara att minska skuldsättningen eller att stärka sin ekonomi.

Studerande utomlands

I jämförelse med andra länder har Sverige ett generöst system för finansiering av studier utomlands. Detta bidrar till att Sverige har en hög andel studerande som förlägger delar eller hela sin utbildning utomlands. Att studerande skaffar sig internationell erfarenhet hjälper Sverige att hävda sig i den globala konkurrensen.

Låntagare

Omkring 1,4 miljoner personer i Sverige har i dag en studieskuld. Detta motsvarar ungefär en fjärdedel av befolkningen mellan 20 och 65 år. En majoritet av låntagarna har lån i de äldre återbetalningssystemen. Det är därför viktigt att systemen ligger fast för en längre tidsperiod eftersom ändringar kan försvåra för låntagare som redan har studieskulder.

Studiestödsadministration

Resultatet visar att CSN:s fortsatta arbete med att förbättra effektiviteten, tillgängligheten och servicen via telefon har gett resultat. Myndigheten uppvisar nu korta svarstider i telefon och förkortade handläggningstider, förutom vid utlandsstudier. Regeringen anser att dessa nivåer måste behållas samtidigt som fokus nu måste flyttas till andra områden där potential till för-

bättringar finns, främst när det gäller kvaliteten i ärendehandläggningen.

CSN:s interna granskning av kvaliteten visar på vissa brister i myndighetens handläggning. Myndigheten har därför påbörjat ett arbete med att förbättra kvaliteten och att stärka rättssäkerheten. Regeringen anser att det är mycket viktigt att rättssäkerheten är hög och att arbetet med kvalitet i handläggningen fortsätter.

Genom sina goda resultat och sitt framgångsrika arbete med förbättrad tillgänglighet och handläggningstid har CSN bidragit till att uppfylla det utbildningspolitiska målet.

ÖKS har under året nått ett bra resultat vad gäller hanteringen av överklaganden. Myndigheten har handlagt ärendena effektivt och handläggningstiderna har i huvudsak varit tillfredsställande. Myndigheten har vidare upprätthållit en hög servicenivå. Genom sina goda resultat har ÖKS bidragit till att uppfylla det utbildningspolitiska målet.

4.5 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte lämnat någon effektivitetsrapport eller revisionsberättelse med invändningar inom detta område.

4.6 Politikens inriktning

Studiestödssystemet är en förutsättning för att alla ska kunna studera. Regeringen eftersträvar ett samordnat och sammanhållet studiestödssystem.

En studiesocial utredning

Ekonomi är viktig för att studerande ska kunna bedriva sina studier framgångsrikt. De studerandes studiesociala situation har länge varit eftersatt. Många studerande upplever i dag en kärv ekonomisk situation.

Studiemedlen måste enligt regeringen samverka bättre med de sociala trygghetssystemen, så att den enskilde har möjlighet att leva ett tryggt liv under sin studietid. För studerande med barn infördes ett tilläggsbidrag den 1 januari 2006, och situationen för dessa

studerande behöver ses över särskilt. Även studenthälsovården behöver granskas ur ett studiesocialt perspektiv. För att analysera dessa frågor avser regeringen att tillsätta en studiesocial utredning. Utredningen bör också se över beloppsnivåerna och fribeloppet inom studiemedlet. Utredningen ska i frågor som berör de sociala trygghetssystemen samordnas med den parlamentariska utredning av socialförsäkringen som ska tillsättas.

Vidare bör den studiesociala utredningen lämna förslag till hur studiemedlet kan användas som verktyg för att öka genomströmningen inom högskolan, t.ex. genom att införa en examensbonus eller andra åtgärder.

Regeringens ambition är att utredningen också förutsättningslöst ska pröva om hela eller delar av hanteringen av studiestöden kan övertas av privata aktörer samt om statens fordringar gentemot låntagare med befintliga lån och upplåning för nya studielån kan överföras till annan regi.

Felaktiga utbetalningar

Regeringen anser att det är ytterst angeläget att förtroendet och legitimiteten för trygghetssystemen bibehålls. Det förutsätter att utbetalning bara sker till dem som är berättigade till ersättningar och bidrag. En rad generella åtgärder som syftar till att förebygga felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen som bl.a. rör studiestödssystemet redovisas i avsnitt 1.7.3., Förslag till statsbudget, finansplan m.m. Regeringen avser bl.a. att se över beräkningsgrunden för inkomst och bestämmelser om återkrav.

Ett reformerat korttidsstöd och satsningar på studerande med funktionshinder

Ett system för finansiering av studier för vuxna måste vara enkelt och hållbart och uppfattas som rättvist. Utgångspunkten bör vara ett samordnat och sammanhållet studiestödssystem som är transparent och tydligt. Som ett led i regeringens strävan efter att uppnå detta föreslås att bidrag vid korttidsstudier avskaffas. Alla vuxna studerande bör i stället omfattas av det reguljära studiemedelssystemet. Bidrag för studier i mindre omfattning om funktionshinder eller

särskilt anpassad utbildning för personer med funktionshinder samt studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox) bör fortfarande kunna lämnas. Detsamma bör gälla för studier i alfabetisering i samiska. Regeringen föreslår i anslutning till detta en förstärkning av stödet som lämnas för studier i mindre omfattning om funktionshinder, särskilt anpassad utbildning för personer med funktionshinder samt studier inom särvox.

I syfte att förbättra den ekonomiska situationen för vissa funktionshindrade studerande i gymnasieskolan har regeringen i maj 2007 beslutat att förstärka det särskilda studiestöd (bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan) som kan lämnas till dessa studerande.

4.7 Budgetförslag

4.7.1 25:1 Studiehjälp m.m.

Tabell 4.25:1 Anslagsutveckling för Studiehjälp m.m.

Tusental kronor

2006	Utfall	3 663 506	Anslags-sparande	62 655
2007	Anslag	3 881 311 ¹	Utgifts-prognos	3 923 603
2008	Förslag	4 017 403		
2009	Beräknat	4 026 012		
2010	Beräknat	3 944 849		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/2007:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2008.

Anslaget används för studiebidrag, inackoreringstillägg och extra tillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Vidare används anslaget för bidrag till utlandsstuderande för dagliga resor enligt särskild författning (CSNFS 1983:17).

Utfallet 2006 var 63 miljoner kronor lägre än anvisade medel. År 2007 förväntas utfallet bli 42 miljoner kronor högre än anvisade medel.

Omkring 98 procent av de elever som avslutar grundskolans årskurs 9 påbörjar gymnasieskolan samma år. Ytterligare en procentenhet påbörjar gymnasiestudier nästföljande år. Utgifterna för studiehjälp är därför främst beroende av utvecklingen av befolkningen i åldrarna 16–20 år.

Tabell 4.25:1 Studerande och genomsnittsbelopp för studiebidrag, utfall 2006 och prognos 2007–2010

Antal och kronor, avrundat

	2006	2007	2008	2009	2010
Studiebidrag					
Antal	458 500	478 200	488 000	488 600	478 500
Genomsnittligt årsbelopp	7 600	7 900	7 900	7 900	7 900
Extra tillägg					
Antal	13 300	12 200	11 100	10 000	8 900
Genomsnittligt årsbelopp	5 500	4 800	4 800	4 800	4 800
Inackorderingstillägg					
Antal	10 700	11 700	12 700	13 700	14 700
Genomsnittligt årsbelopp	8 600	8 500	8 500	8 500	8 500

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar resultaten av verksamheten i avsnitt 4.3 och 4.4 och bedömer att verksamheten även fortsättningsvis ska bedrivas i samma omfattning.

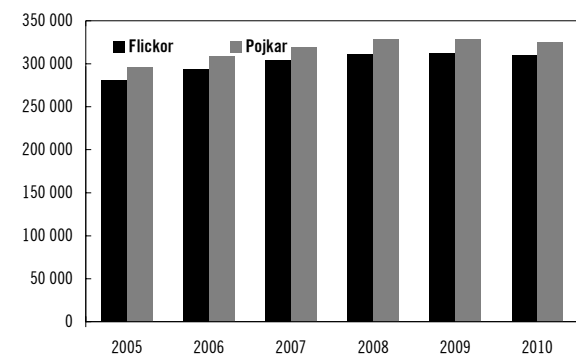
Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Volym

Antalet ungdomar i gymnasieskolan har ökat under senare år. Detta är en följd av de stora barnkullarna under slutet av 1980- och början av 1990-talen. Befolkningsframskrivningar från Statistiska centralbyrån indikerar att antalet ungdomar i aktuella åldrar kommer att öka fram till och med 2009 för att sedan minska något 2010.

Diagram 4.25:1 Folkmängd 16–20 år 2005–2006 och prognos 2007–2010

Antal

Källa: SCB

Volymförändringarna medför att utgifterna bedöms öka för studiebidraget, inackorderingstillägget och det extra tillägget med cirka 136 miljoner kronor under 2008. Åren 2009 och 2010 beräknas utgifterna öka med 145 respektive 64 miljoner kronor.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 4 017 403 000 kronor anvisas anslaget 25:1 *Studiebidrag m.m.* för 2008.

Tabell 4.25:1 Härledning av anslagsnivån 2008–2010

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	3 881 311	3 881 311	3 881 311
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volym	136 092	144 701	63 538
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 017 403	4 026 012	3 944 849

4.7.2 25:2 Studiemedel m.m.

Tabell 4.25:2 Anslagsutveckling för Studiemedel m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	9 875 989	Anslags-sparande	1 848 324
2006	Utfall	9 875 989		1 848 324
2007	Anslag	11 678 324 ¹	Utgifts-prognos	10 293 904
2008	Förslag	11 224 595		
2009	Beräknat	11 461 276		
2010	Beräknat	11 978 888		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/2007:FIU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2008.

² 1 857 291 tkr avser statlig ålderspensionsavgift för 2008, varav 170 179 tkr avser regleringsbelopp för 2005.

Anslaget används för utgifter för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studiestödslagen (1999:1395) samt pensionsavgifter enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift.

Studerande med studiemedel finns främst inom högskola, kommunal vuxenutbildning, folkhögskola och kvalificerad yrkesutbildning. Eftersom studiemedlet till övervägande del är rättighetsstyrt är utgiften främst beroende av antalet studerande som läser en studiestödsberättigande utbildning och ansöker om och beviljas studiebidrag och tilläggsbidrag. Utgiften

för de delar av studiemedlet som inte är rättighetsstyrt påverkas främst av efterfrågan. Därutöver påverkas utgiftsnivån av de studerandes studietakt, studietid och uppgiven inkomst som överstiger fribeloppsgränserna. Utgiften påverkas också av den allmänna prisutvecklingen i samhället genom bidragets koppling till prisbasbeloppet.

Antalet studerande med rätt till det högre bidraget har varit färre än det antal studerande som anslaget budgeterats för, vilket är den främsta förklaringen till det uppkomna anslags-sparandet för 2006 och det beräknade anslagssparandet för 2007. Anslagssparandet har bortförts genom indragning.

Tabell 4.25:2 Antal studerande och genomsnittsbetopp för studiemedel, utfall 2006 och prognos 2007–2010

Antal och kronor, avrundat

	2006	2007	2008	2009	2010
Generella bidraget					
Antal	412 700	403 800	404 000	404 100	404 100
Genomsnittligt årsbelopp ¹	22 400	23 100	23 400	24 000	24 600
Högre bidraget					
Antal	36 700	35 900	33 900	33 900	33 900
Genomsnittligt årsbelopp ¹	45 000	47 200	48 000	49 300	50 700

¹ Exklusive statlig ålderspensionsavgift.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar resultaten av verksamheten i avsnitt 4.3 och 4.4.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

En effekt av regeringens satsning på förbättrad utbildningskvalitet (se avsnitt 8.8.4, utgiftsområde 16) är att antalet studerande inom universitet och högskolor beräknas minska. Detta medför att antalet studiestödstagare och därmed utgiften för studiebidrag beräknas minska. Besparingen bedöms uppgå till 93 miljoner kronor 2008.

Regeringens förslag om att avsätta medel för en fortsatt utbyggnad av läkarutbildningen från och med 2008 bedöms medföra att utgifterna ökar med 2 miljoner kronor 2008 (se avsnitt 8.8.12, utgiftsområde 16).

Inom ramen för regeringens samlade åtgärder för att främja integration samt att minska arbetslöshet bland ungdomar aviserades i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition en satsning på kompletterande utbildningar för personer med utländska examina från jurist-, förvaltnings- eller sjukvårdsutbildningar och en permanentning och utökning av lärlingsutbildning för vuxna till vissa hantverksyrken. Satsningen bedöms medföra att utgifterna ökar med 18 miljoner kronor 2008.

Utgifterna bedöms minska med 34 miljoner kronor 2008 på grund av att antalet studerande i kommunal vuxenutbildning bedöms sjunka som en följd av riksdagens beslut (prop. 2006/07:1, bet. 2006/07:FiU3, rskr. 2006/07:83) att endast en del av det riktade bidraget till kommunal vuxenutbildning tillfördes kommunerna genom det generella statsbidraget under utgiftsområde 25.

Utgifterna beräknas minska med 14 miljoner kronor 2008 till följd av att en tillfällig platsökning inom kvalificerad yrkesutbildning upphör. Utgifterna beräknas sedan öka med 18 miljoner kronor 2009 som en följd av den i 2007 års ekonomiska vårproposition aviserade permanentningen av 2 000 platser inom kvalificerad yrkesutbildning.

Utgifterna bedöms slutligen minska med 5 miljoner kronor 2008 till följd av förändringar av antalet utbildningsplatser för tillfälliga satsningar.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Enligt beslut som fattats av regeringen ökar prisbasbeloppet från 40 300 kronor 2007 till 41 000 kronor 2008. Förändringen innebär en ökad anslagsbelastning med 197 miljoner kronor 2008.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Jämfört med de antaganden om antalet studiemedelstagare under 2007 som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2007 bedöms antalet studiemedelstagare, och därmed utgiftsnivån, bli lägre 2008. Orsaken är främst att antalet studiemedelstagare i grundläggande högskoleutbildning beräknas minska.

Anslagsförändringar till följd av överföring till/från andra anslag

Till följd av riksdagens beslut (prop. 2005/06:1, bet. 2005/06:UbU2, rskr. 2005/06:105) i samband med budgetpropositionen för 2006 blev en ny vidareutbildning inom området skydd mot olyckor i Räddningsverkets regi studiestödsberättigande fr.o.m. 2006. Förändringen medför ökade utgifter 2008 med knappt 2 miljoner kronor.

Anslagsförändringar till följd av övriga skäl

Jämfört med 2007 bedöms utgifterna bli 145 miljoner kronor lägre 2008 till följd av förändringen av regleringsbeloppen avseende den statliga ålderspensionsavgiften. Regleringsbeloppen fastställs av Försäkringskassan och utgör skillnaden mellan den löpande inbetalda preliminära avgiften och den slutliga ålderspensionsavgiften.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 11 224 595 000 kronor anvisas under anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* för 2008.

Tabell 4.25:2 Härledning av anslagsnivån 2008–2010

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	11 678 324	11 678 324	11 678 324
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-126 396	-132 141	-132 591
Övriga makroekonomiska förutsättningar	197 319	532 106	901 170
Volym	-381 025	-412 752	-440 306
Överföring till/från andra anslag	1 650	1 650	1 650
Övrigt	-145 277	-205 911	-29 359
Förslag/beräknat anslag	11 224 595	11 461 276	11 978 888

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

4.7.3 25:3 Studiemedelsräntor m.m.

Tabell 4.25:3 Anslagsutveckling för Studiemedelsräntor m.m.

Tusental kronor

2006	Utfall	5 033 845	Anslags-sparande	30 429
2007	Anslag	4 832 810 ¹	Utgifts-prognos	4 788 287
2008	Förslag	4 948 680		
2009	Beräknat	5 987 205		
2010	Beräknat	7 249 979		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/2007:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2008.

Anslaget används för utgifter för räntor på studielån som tagits upp i Riksgäldskontoret. Inbetalda räntor redovisas mot inkomstitel och uppgick till drygt 4,6 miljarder kronor 2006. Anslaget används dessutom för utgifter till följd av avskrivningar av studielån. Studielån kan skrivas av bl.a. om de lämnats:

- för behörighetsgivande studier,
- inom ramen för studiehjälpen enligt äldre bestämmelser,
- vid inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti i enlighet med kungörelsen (1961:384) om avskrivning av lån för studier,
- på grund av åldersregler, eller
- på grund av att låntagaren avlidit eller varit varaktigt betalningsoförmögen.

De viktigaste faktorerna som styr utgifterna på anslaget är upplåningsräntan och storleken på CSN:s totala skuld till Riksgäldskontoret för studielån tagna efter 1988. Den totala skulden för studielån i Riksgäldskontoret förändras årligen med de belopp som utlånas som nya lån under året och med de belopp som återbetalas av låntagarna. Även avskrivningar och konvertering av lån i äldre system till lån som finansieras i Riksgäldskontoret påverkar den totala skulden.

Utgiften för nya lån är främst beroende av antalet studiebidragstagare och deras benägenhet att utnyttja studielånet. Förändringar av prisbasbeloppet påverkar studielånets storlek och därmed utgifterna för nya lån.

År 2006 blev utgifterna 30 miljoner kronor lägre än tillgängliga medel. Utgiftsprognosen för 2007 visar på ett överskott på 45 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar resultaten av verksamheten i avsnitt 4.3 och 4.4.

Den samlade utestående skulden för studielån tagna mellan 1989 och 2006 i Riksgäldskontoret var 141 900 miljoner kronor vid utgången av 2006. Under 2007 bedöms nettouplåningen bli 5 720 miljoner kronor. Avskrivningar och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret bedöms uppgå till 310 respektive 60 miljoner kronor.

Regeringens förslag: Under 2008 får lån tas upp i Riksgäldskontoret för studielån intill ett belopp om 153 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Den totala skulden för studielån hos Riksgäldskontoret beräknas uppgå till cirka 147 400 miljoner kronor vid utgången av 2007 för studielån tagna från och med 1989. För 2008 beräknas nettouplåningen till omkring 5 530 miljoner kronor, avskrivningar till 315 miljoner kronor och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret till 60 miljoner kronor. Det totala lånebehovet bedöms därmed bli närmare 153 000 000 000 kronor.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

En effekt av regeringens satsning på förbättrad utbildningskvalitet (se avsnitt 8.8.4, utgiftsområde 16) är att antalet studerande inom universitet och högskolor beräknas minska. Detta medför att antalet studiestödstagare och därmed utgiften för studiemedelsräntor beräknas minska. Besparingen bedöms uppgå till 2 miljoner kronor 2008.

Till följd av riksdagens beslut (prop. 2005/06:100, bet. 2005/06:FiU21, rskr. 2005/06:370) höjdes fr.o.m. den 1 juli 2006 studiemedlets lånedel med 200 kronor per studiemånad. Beslutet bedöms medföra att utgifterna ökar med 14 miljoner kronor 2008.

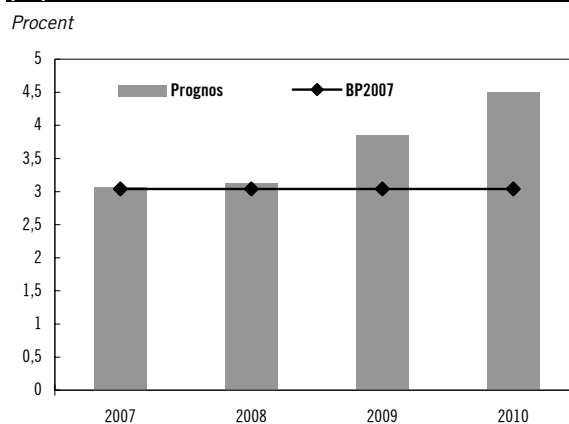
Utgifterna bedöms minska med 9 miljoner kronor 2008 på grund av att antalet studerande i kommunal vuxenutbildning bedöms sjunka som en följd av riksdagens beslut (prop. 2006/07:1,

bet. 2006/07:FiU3, rskr. 2006/07:83) att endast en del av det riktade bidraget till kommunal vuxenutbildning tillfördes kommunerna genom det generella statsbidraget under utgiftsområde 25.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningar som påverkar utgifterna för studiemedelsräntor är nivån på upplåningsräntan i Riksgäldskontoret och prisbasbeloppet. Förändringar av upplåningsränta och prisbasbelopp jämfört med antaganden i budgetpropositionen för 2007 ger den sammantagna effekten att utgifterna bedöms öka med 100 miljoner kronor 2008. Den främsta anledningen till att utgifterna beräknas öka är att upplåningsräntan bedöms bli högre jämfört med räntan för 2007 så som den beräknades i budgetpropositionen för 2007.

Diagram 4.25:3 Studiemedelsränta, utfall 2007 och prognos 2008–2010 jämfört med ränta för 2007 i budgetpropositionen för 2007

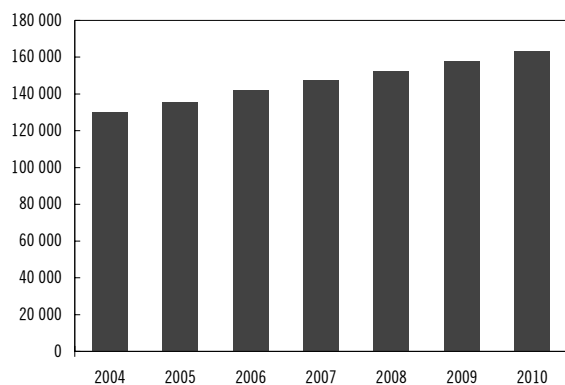

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Med anledning av att den utestående skulden för studielån i Riksgäldskontoret beräknas fortsätta att öka under de kommande åren bedöms utgifterna öka med 12 miljoner kronor 2008. Skulden för studielån i Riksgäldskontoret beräknas växa relativt konstant under kommande år. Att utgiftsökningen p.g.a. volym för 2008 bedöms bli relativt låg jämfört med 2009 och 2010 beror på att avskrivningarna för 2008 bedöms bli lägre än avskrivningarna för 2007 så som de beräknades i budgetpropositionen för 2007 och på vissa effekter av periodiserade utbetalningar.

Diagram 4.25:3 Utestående skuld i Riksgäldskontoret, utfall 2004–2006 och prognos 2007–2010

Miljoner kronor

Källa: CSN

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 4 948 680 000 kronor anvisas under anslaget 25:3 *Studiemedelsröntor m.m.* för 2008.

Tabell 4.25:3 Härledning av anslagsnivån 2008–2010

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	4 832 810	4 832 810	4 832 810
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	2 957	6 151	-13 053
Övriga makroekonomiska förutsättningar	100 435	930 468	1 910 846
Volymer	12 478	217 776	519 376
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 948 680	5 987 205	7 249 979

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

4.7.4 25:4 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tabell 4.25:4 Anslagsutveckling för Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

2006	Utfall	46 117	Anslags-sparande	15 033
2007	Anslag	61 150 ¹	Utgifts-prognos	49 190
2008	Förslag	61 150		
2009	Beräknat	61 150		
2010	Beräknat	61 150		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/2007:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2008.

² 88 tkr avser statlig ålderspensionsavgift för 2008.

Anslaget används för utgifter för bidrag enligt förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan, så kallat Rg-bidrag. Bidraget lämnas till döva och hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro för kostnader för resor och boende. Motsvarande gäller för svårt rörelsehindrade elever vid särskilt anpassad gymnasial utbildning i Göteborg, Kristianstad, Stockholm och Umeå. Anslaget används även för utgifter för bidrag enligt förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar, så kallat TUFF. Utgifterna för TUFF är beroende av anvisade medel och efterfrågan på detta stöd. Rg-bidraget är ett rättighetsstyrt bidrag. Detta medför att huvudsakliga faktorer som styr utgifterna på området är antalet funktionshindrade elever som antas vid riksgymnasierna samt antalet folkhögskoleplatser i teckenspråk som inrättas för föräldrar med hörselskadade barn och i vilken utsträckning föräldrarna väljer att finansiera sina studier med detta bidrag. Vid beslut om bidrag enligt den första förordningen tas hänsyn till om eleven uppbär sjukersättning eller aktivitetsersättning. Vid anslagets budgetering har man utgått ifrån att ingen elev uppbär sådan förmån, vilket förklarar det uppkomna anslagssparandet från 2006 och det beräknade anslagssparandet för 2007.

Regeringen beslutade den 24 maj 2007 om ändring i förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan. Ändringen gäller fr.o.m. den 1 juli 2007 och innebär att vissa elever som har rätt till bidrag enligt förordningen och som på grund av sin ålder inte längre har rätt till studiehjälp i stället

ska få ett tilläggsbidrag för sina levnadsomkostnader under studierna. Ändringen bedöms medföra att utgifterna ökar med omkring 1,1 miljoner kronor per år från och med 2008.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar resultaten av verksamheten i avsnitt 4.3 och 4.4.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 61 150 000 kronor anvisas under anslaget 25:4 *Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk* för 2008.

Tabell 4.25:4 Härledning av anslagsnivån 2008–2010

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	61 150	61 150	61 150
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	61 150	61 150	61 150

4.7.5 25:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tabell 4.25:5 Anslagsutveckling för 25:5 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

2006	Utfall	32 347	Anslags-sparande	3 726
2007	Anslag	30 800 ¹	Utgifts-prognos	29 200
2008	Förslag	29 500		
2009	Beräknat	30 478		
2010	Beräknat	30 638		

¹ Inklusivt tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/2007:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2008.

Anslaget används för utgifter för produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker och utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera produktionsmetoder. Anslaget disponeras av Talboks- och punktskriftsbiblioteket som i samverkan med andra bibliotek ska förse synskadade och andra läshandikappade med litteratur. Utgiften påverkas bl.a. av antalet funktionshindrade studenter som begär anpassad studielitteratur.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2008 för ramanslaget 25:5 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 6 000 000 kronor under 2009.

Tabell 4.25:5 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Utfall 2006	Prognos 2007	Förslag 2008	Beräknat 2009	Beräknat 2010–
Ingående åtaganden	4 940	3 051	5 500		
Nya åtaganden	3 050	5 500	5 000		
Infriade åtaganden	-4 940	-3 051	-5 500	-5 000	
Utestående åtaganden	3 050	5 500	5 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	5 000	7 000	6 000		

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar resultatet av verksamheten i avsnitt 4.3.

För 2008 bedöms utgifter för produktion av studielitteratur minska i förhållande till budgetpropositionen för 2007. Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 29 500 000 kronor anvisas under anslaget 25:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för 2008.

Tabell 4.25:5 Härledning av anslagsnivån 2008–2010

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	30 800	30 800	30 800
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volym	-1 300	-322	-162
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	29 500	30 478	30 638

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

4.7.6 25:6 Bidrag vid vissa kortare studier⁷

Tabell 4.25:6 Anslagsutveckling för Bidrag vid vissa kortare studier

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Övrigt	Antal
2006	Utfall	63 350	Anslags-sparande	27
2007	Anslag	63 376 ¹	Utgifts-prognos	62 267
2008	Förslag	16 025		
2009	Beräknat	16 025 ²		
2010	Beräknat	16 025 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudget i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition (bet. 2006/2007:FiU21) och förslag på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2008.

Fram till och med 2007 används anslaget för bidrag som lämnas enligt förordningen (2001:362) om bidrag vid korttidsstudier. Bidrag kan lämnas för studier i mindre omfattning i

vissa ämnen på grundskole- och gymnasienivå, studier om funktionshinder, särskilt anpassad utbildning för personer med funktionshinder och vid studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda (sär vux). Från och med den 1 juli 2006 kan bidrag även lämnas för studier i alfabetisering i det samiska språket.

I enlighet med vad regeringen redovisar i det följande är avsikten att anslaget från och med 2008 ska användas för bidrag som lämnas för studier i mindre omfattning om funktionshinder, särskilt anpassad utbildning för personer med funktionshinder, studier inom sär vux och för studier i alfabetisering i samiska.

Bidraget är skattefritt och bidragets storlek värdesäkras genom anpassning till den allmänna prisutvecklingen i samhället. Det sker genom att bidragsnivån förändras i takt med prisbasbeloppsförändringar. Utnyttjandet av anslaget är främst beroende av efterfrågan.

Regeringens överväganden

Regeringen redovisar resultatet av verksamheten i avsnitt 4.3.

Förslag till regeländringar

Regeringens förslag: Med anledning av att bidrag vid korttidsstudier reformeras görs vissa följdändringar i lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde, sekretesslagen (1980:100), mervärdesskattelagen (1994:200), inkomstskattelagen (1999:1229) och studiestödslagen (1999:1395). I sekretesslagen görs samtidigt en redaktionell ändring.

Ärendet och dess beredning

Bidrag vid korttidsstudier regleras i förordningen (2001:362) om bidrag vid korttidsstudier.

Inom Utbildningsdepartementet har det utarbetats en promemoria Bidrag vid korttidsstudier (dnr U2007/3143/SV) med förslaget att systemet med bidrag som kan lämnas till studerande vid s.k. korttidsstudier ska reformeras. Promemorian har remissbehandlats. En sammanställning över remissyttrandena finns

⁷ Anslagets namn har ändrats från Bidrag till vissa organisationer m.m.

tillgänglig i Utbildningsdepartementet (dnr U2007/3143/SV).

Lagrådet

Regeringen bedömer att förslaget till lag om ändring i lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde inte innehåller någon sådan reglering som kräver Lagrådets hörande. Övriga lagförslag är endast följändringar med anledning av reformeringen av korttidsstödet och redaktionella ändringar. Regeringen bedömer att inte heller dessa lagförslag innehåller sådan reglering som kräver Lagrådets hörande.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna är övervägande positiva till förslaget att reformera bidraget och att det fortfarande kommer att finnas kvar stöd för studier i mindre omfattning om funktionshinder, särskilt anpassad utbildning för personer med funktionshinder, studier inom särvux och för studier i alfabetisering i samiska. Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd (Sisus) och Folkbildningsrådet påpekar att söktrycket på det kvarvarande stödet kommer att öka och att det är viktigt att hänsyn tas till detta.

Sametinget och Samernas utbildningscentrum anser att det tydligt bör framgå i den nya statsbidragsförordningen att bidraget för studier i alfabetisering i samiska är till för samer som aldrig fått möjlighet att lära sig läsa och skriva på sitt modersmål.

Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens Centralorganisation och Lärarnas riksförbund avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Ett system för finansiering av studier för vuxna måste vara enkelt och hållbart och uppfattas som rättvist. Utgångspunkten bör vara ett samordnat och sammanhållet studiestödssystem som är transparent och tydligt. Som ett led i regeringens strävan efter att uppnå detta föreslås att bidrag vid korttidsstudier avskaffas. Alla vuxna studerande bör i stället omfattas av det reguljära studiemedelssystemet. Mot denna bakgrund avser regeringen att upphäva förordningen (2001:362) om bidrag vid korttidsstudier.

Bidrag för studier i mindre omfattning om funktionshinder eller särskilt anpassad utbild-

ning för personer med funktionshinder samt studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux) föreslås fortfarande kunna lämnas. Regeringen anser i likhet med Sisus och Folkbildningsrådet att det finns skäl att i anslutning till de föreslagna förändringarna också förstärka stödet till studerande med funktionshinder.

Stöd föreslås fortsättningsvis även kunna lämnas för studier i alfabetisering i samiska. De villkor som ska gälla för stödet är föremål för fortsatt övervägande.

Regeringen avser att meddela föreskrifter för ovanstående stödformer i särskilda statsbidragsförordningar. Reformen föreslås träda i kraft den 1 januari 2008. Förändringen av korttidsstödet föranleder följändringar i lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde, mervärdesskattelagen (1994:200), inkomstskattelagen (1999:1229) och studiestödslagen (1999:1395) samt i bilagan till sekretesslagen (1980:100). I nämnda bilaga görs samtidigt en redaktionell ändring med anledning av att Stiftelsen Nordiska museet av misstag inte placerats i bokstavsordning.

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringens förslag som beskrivs ovan beräknas medföra att utgifterna minskar med 50 miljoner kronor fr.o.m. 2008. Regeringen anser dock att det finns skäl att i anslutning till de föreslagna förändringarna förstärka stödet för bidrag som lämnas för studier om funktionshinder, studier på grundskole- eller gymnasienivå som är särskilt anpassade för personer med funktionshinder, och studier inom särvux och föreslår därför att knappt 3 miljoner kronor tillförs anslaget fr.o.m. 2008 för detta ändamål. Sammantaget medför regeringens förslag att utgifterna bedöms minska med 47 miljoner kronor fr.o.m. 2008.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 16 025 000 kronor anvisas under anslaget 25:6 *Bidrag vid vissa kortare studier* för 2008.

Tabell 4.25:6 Härledning av anslagsnivån 2008–2010

Tusental kronor

	2008	2009	2010
Anvisat 2007¹	63 376	63 376	63 376
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	0	0	0
Beslut	-47 351	-47 351	-47 351
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	16 025	16 025	16 025

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2006 (bet. 2006/07:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.